

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

PÁTÁ SEKCE

VĚC NOVÁK proti ČESKÉ REPUBLICCE

(stížnost č. 6656/24)

ROZSUDEK

Článek 8 • Rodinný život • Vnitrostátní soudy nedosáhly spravedlivé rovnováhy mezi zájmy všech účastníků řízení o úpravě péče o stěžovatelovy děti poté, co se s nimi jejich matka na základě jednostranného rozhodnutí protiprávně přestěhovala • Rozhodnutí zamítající stěžovatelovy návrhy na předběžné opatření nebyly dostatečně odůvodněny • Rozhodnutí vnitrostátních soudů zakonzervovala a v konečném důsledku legitimizovala stav protiprávně nastolený matkou, čímž se možnost, aby se stěžovatel domohl výlučné nebo střídavé péče o děti, stala pouze teoretickou

Vyhotoveno Kanceláří. Není závazné pro Soud.

ŠTRASBURK

9. dubna 2026

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v čl. 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Rozsudek je v autentickém anglickém znění publikován na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva v databázi HUDOC (www.echr.coe.int). Pořizovaný úřední překlad do českého jazyka není autentickým zněním rozsudku.

Ve věci Novák proti České republice

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení:

Andreas Zünd, *předseda*,
Kateřina Šimáčková,
Georgios A. Serghides,
Diana Sârcu,
Mykola Gnatovskyy,
Vahe Grigoryan,
Sébastien Biancheri, *soudci*,
a Victor Soloveytchik, *tajemník sekce*,

S ohledem na:

stížnost (č. 6656/24) proti České republice podanou k Soudu podle článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) českým občanem, panem Stanislavem Novákem („stěžovatel“), dne 26. února 2024;
rozhodnutí oznámit stížnost české vládě („vláda“);
stanoviska účastníků řízení;
rozhodnutí vyhovět námitce vlády proti projednání stížnosti výborem;
po poradě konané dne 18. března 2026,
vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ÚVOD

1. Stížnost se týká rozhodnutí odvolacího soudu z dubna 2023, kterým tento soud odmítl potvrdit rozsudek soudu prvního stupně o střídavé péči o děti stěžovatele poté, co se matka dětí jednostranně rozhodla se s nimi přestěhovat. Stěžovatel se neúspěšně snažil zabránit jejich přestěhování návrhem na vydání předběžného opatření. Stížnost nastoluje otázky na poli článku 8 Úmluvy.

SKUTKOVÝ STAV

2. Stěžovatel se narodil v roce 1989 a žije v Brně. Byl zastoupen paní I. Spoustovou, advokátkou působící v Praze.

3. Vládu zastupoval její zmocněnec pan P. Konůpka z Ministerstva spravedlnosti.

4. Skutkový stav věci lze shrnout následovně.

5. Stěžovatel je otcem dvou dcer narozených v letech 2014 a 2018. V dubnu 2021 ukončili stěžovatel a matka dětí společné soužití v Brně a dohodli se na střídavé péči o děti.

6. Matka podala v září 2021 návrh na rozvod manželství a na svěřeni nezletilých do její výlučné péče. Stěžovatel žádal o svěřeni dcer do střídavé péče.

7. Od ledna 2022 začala matka střídavou péči se stěžovatelem odmítat, neboť měla za to, že střídavá péče by pro ně byla škodlivá. Během této doby udržoval stěžovatel styk s dětmi jedenkrát týdně každé úterý s přespáváním dcer a dále každý druhý víkend. Rodina také opakovaně navštívila krizové centrum, ale nepodařilo se dosáhnout žádné dohody o úpravě péče.

8. Následně v očekávání meritorního soudního rozhodnutí podal stěžovatel návrh na předběžné opatření, jímž měla být prozatímně nastavena střídavá péče. Městský soud v Brně

[dále jen „městský soud“] jeho návrhu dne 18. května 2022 vyhověl; dne 14. června 2022 však Krajský soud v Brně [dále jen „krajský soud“] na základě podaného odvolání předběžné opatření zrušil s tím, že neshledal naléhavou potřebu prozatímně upravit poměry nezletilých, protože matka se o dcery stará řádně a stěžovatel s nimi má pravidelný kontakt.

9. Dne 14. července 2022 svěřil městský soud nezletilé do střídavé péče obou rodičů se střídáním po týdnu. Soud na základě zprávy z výše uvedeného krizového centra (které se ztotožnilo s názorem kolizního opatrovníka dcer, jenž s nimi hovořil) dospěl k závěru, že děti mají k oběma rodičům kladný vztah a oba rodiče jsou výchovně způsobilí se o děti postarat.

Matka se proti rozhodnutí soudu odvolala. Odvolání mělo odkladný účinek.

10. Dne 28. srpna 2022 sdělila matka e-mailem stěžovateli, že se s dětmi přestěhovala z Brna do Prahy a přihlásila je zde do školy. Navrhla mu, že budou pokračovat ve styku s otcem každý druhý víkend a během školních prázdnin, a navíc s ním budou udržovat telefonický či online kontakt.

11. Dne 29. srpna 2022 podala matka návrh soudu na nahrazení souhlasu druhého rodiče se změnou bydliště a školského zařízení z důvodu, že stěžovatel k tomu souhlas neudělil.

12. Stěžovatel informoval o přemístění dětí orgán sociálně-právní ochrany dětí („OSPOD“), který vystupoval jako kolizní opatrovník nezletilých. OSPOD následně zařadil nezletilé mezi ohrožené děti ve smyslu § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí (zákon č. 359/1999 Sb.).

13. Stěžovatel podal dne 7. září 2022 na základě § 75c a 102 odst. 1 občanského soudního řádu návrh na vydání předběžného opatření, kterým by mu byla svěřena péče o děti a matce stanoven styk v intervalu jednou za čtrnáct dní, a to až do konečného rozhodnutí ve věci samé. Tvrdil především, že jednostrannou změnou bydliště dětí matka porušila § 877 odst. 1 občanského zákoníku. Měl v úmyslu zahájit podle tohoto ustanovení řízení, v němž by o bydlišti a školských zařízeních dětí rozhodl soud.

Tentýž den podal návrh na vydání předběžného opatření, kterým mělo být matce nařízeno navrátit nezletilé do jejich dřívějšího místa bydliště a zapsat je do původních školských zařízení.

14. Dne 12. září 2022 se soudce městského soudu spojil telefonicky s kolizním opatrovníkem, aby si vyžádal jeho názor na vzniklou situaci a zkonzultoval nejlepší zájem dcer. Opatrovník uvedl, že na jednu stranu matka jednala protiprávně, ale na druhou stranu má obavu o prožívání nezletilých, protože si opakovaně prochází zásadními změnami a není jasné, jak zareagují na další změnu.

15. Městský soud na tomto základě usnesením ze dne 21. září 2022 návrh otce na nařízení předběžného opatření zamítl. S odvoláním na rozhodnutí krajského soudu ze dne 14. června 2022 (viz § 8 výše) a s ohledem na to, že stěžovatel má i nadále přístup k nezletilým a matka se o dcery řádně stará, neshledal naléhavou potřebu prozatímně upravit poměry nezletilých.

Pokud šlo o druhý návrh, v němž bylo požadováno navrácení nezletilých do jejich původního místa bydliště, soud konstatoval, že takový návrh lze projednat za podmínky, že ke dni podání návrhu je složena jistota ve výši odpovídající přibližně částce 400 EUR. Jelikož tato podmínka nebyla splněna, stěžovatelův návrh odmítl.

S ohledem na fakt, že jistota dorazila na účet soudu až dne 8. září 2022, se stěžovatel proti tomuto odmítnutí neodvolal a podal návrh na předběžné opatření znovu.

16. Druhý návrh byl podán dne 20. září 2022 a stěžovatel se v něm domáhal vydání předběžného opatření nařizujícího matce, aby navrátila nezletilé do místa jejich původního bydliště a zapsala je do původních školských zařízení. Tento návrh byl dne 21. září 2022 zamítnut.

S odvoláním na § 12 zákona o zvláštních řízeních soudních soud konstatoval, že předběžné opatření lze vydat i bez návrhu, pokud jeho vydání vyžaduje vážné ohrožení [poměrů] nezletilého dítěte. S opětovným poukazem na rozhodnutí krajského soudu ze dne 14. června 2022 soud neshledal tak výrazné ohrožení poměrů nezletilých, aby musel, byť dočasně, určit jejich bydliště a školská zařízení. Věc měla být řešena v meritu, a to s přihlédnutím k rozhodnutí odvolacího soudu ve věci péče o nezletilé.

17. Dne 2. prosince 2022 byla zamítnuta odvolání stěžovatele proti těmto usnesením. krajský soud shledal, že matka se sice s dětmi přestěhovala bez předchozí dohody se stěžovatelem nebo vyčkání meritorního rozhodnutí soudu, ale otec netvrdil ani neosvědčil, že by péče o nezletilé děti v místě jejich nového bydliště byla vážně narušena či ohrožena. Dále konstatoval, že matka umožňovala stěžovateli stýkat se s dcerami každý druhý víkend a není v zájmu nezletilých dětí zatěžovat je dalšími změnami. Soud tedy neshledal potřebu zatímně upravit poměry nezletilých předběžným opatřením a rozhodl, že otázka bydliště a školského zařízení dětí bude v případě podání příslušného návrhu některým z rodičů řešena v řízení ve věci samé.

18. Stěžovatel podal ke krajskému soudu prostřednictvím své advokátky dvě žádosti o prioritní projednání věci, a to ve dnech 5. listopadu 2022 a 15. ledna 2023, s tvrzením, že matka zneužívá situace a umožňuje mu děti vídat jen sporadicky.

Dne 6. února 2023 byla advokátka informována, že vzhledem k počtu napadených věcí v opatrovnických sporech lze očekávat nařízení jednání v březnu 2023.

19. Krajský soud si následně vyžádal mj. zprávy ze školských zařízení nezletilých a požádal kolizního opatrovníka o získání stanoviska dcer k úpravě péče. Ze zprávy kolizního opatrovníka ze dne 16. března 2023 vyplynulo, že ačkoli je vzájemná komunikace mezi rodiči poznamenána vzájemnou nedůvěrou, dokázali se na kontaktech stěžovatele s dcerami domlouvat (zejm. pro dobu víkendů). Rovněž bylo konstatováno, že adaptace dětí na nové bydliště proběhla bez větších potíží. Opatrovník však měl za to, že by odvolací soud měl věc vrátit městskému soudu za účelem nového projednání, a to s ohledem na zásadní změnu poměrů.

20. V březnu 2023 podala matka na stěžovatele trestní oznámení ve kterém tvrdila, že se k jedné z dcer nevhodně choval poté, co se osprchovala. Informovala stěžovatele, že dokud nebude její podání vyřízeno, nebude stěžovateli předávat dcery ke styku.

Ačkoli Soudu není známo, jak bylo s trestním oznámením naloženo, civilní soudy se v pozdějších fázích na závěry učiněné znalcem jmenovaným za účelem vyšetření stěžovatele odkazovaly (viz § 27 a 30 níže).

21. Usnesením sp. zn. II. ÚS 566/23 ze dne 5. dubna 2023 Ústavní soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou ústavní stížnost podanou stěžovatelem proti rozsudku krajského soudu ze dne 2. prosince 2022 (viz § 17 výše). Připomněl svůj velmi rezervovaný postup, jež v obdobných věcech obvykle zaujímá, s tím, že dle jeho názoru obecné soudy své závěry o nesplnění podmínek pro nařízení předběžného opatření důkladně obsasily.

22. Ve zprávě ze dne 11. dubna 2023 popsal místně příslušný OSPOD bydliště nezletilých a konstatoval, že se jim oběma v Praze líbí. Dále byly dcery dotazovány k možnostem péče, když starší dcera sdělila, že by chtěla zůstat v Praze s matkou a za tátou do Brna jezdit, a mladší dcera uvedla, že se jí líbí, když jezdí za tátou, a líbilo by se jí, kdyby za nimi jezdil do Prahy třeba i v týdně.

23. Dne 20. dubna 2023 krajský soud změnil rozsudek ze dne 14. července 2022 a rozhodl o svěření nezletilých do výlučné péče matky a o úpravě styku otce s nezletilými; stěžovateli byl určen styk každý druhý víkend a v době prázdnin. Soud rozhodl, že ačkoli jsou oba rodiče zjevně schopni o děti pečovat, situace se od rozhodnutí soudu prvního stupně o střídavé péči změnila v tom, že děti se na nové prostředí (v němž žijí již osm měsíců) dobře

adaptovaly, a navíc zde žijí další rodinní příslušníci. Rovněž uvedl, že vzdálenost mezi bydlišti rodičů vylučuje střídavou péči, protože by zatížila nezletilé náročným cestováním každý týden a docházkou do dvou školských zařízení.

Zohlednil postoj dcer (popsaný ve zprávě OSPOD – viz § 22 výše), že si přejí pobývat s matkou v Praze a za otcem jezdit do Brna, a rozhodl, že nepochybně není v jejich zájmu je z tohoto prostředí na každé dva týdny v měsíci vytrhovat a proti jejich vůli prosadit změnu způsobu jejich života. Styk určený stěžovateli byl shledán dostatečným k tomu, aby se mohl podílet na péči o obě děti, s nimiž má velmi dobrý vztah a které si přejí se s ním nadále stýkat. Jelikož to byla matka, která se s dětmi odstěhovala bez souhlasu otce více než 200 km od místa bydliště otce, považoval soud za důvodné uložit matce povinnost si děti po skončení styku s otcem z Brna odvážet a podílet se tak z poloviny i na finanční zátěži spojené s jejich cestováním.

24. Usnesením sp. zn. IV. ÚS 2049/23 ze dne 17. října 2023 Ústavní soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou ústavní stížnost podanou stěžovatelem proti rozsudku krajského soudu ze dne 20. dubna 2023 (viz § 23 výše). Shledal, že odvolací soud zohlednil veškeré relevantní skutečnosti a přesvědčivě vysvětlil, proč model střídavé péče není pro nezletilé vzhledem ke konkrétním okolnostem případu vhodným řešením. Uvedl, že jsou to hlavně rodiče, kteří mohou svým dcerám vytvořit nestresující prostředí umožňující jejich zdravý vztah k oběma z nich.

25. Od března 2023 odmítala matka stěžovateli dcery předávat (viz § 20 výše), na což reagoval opakovaným podáváním návrhů na výkon rozhodnutí rozsudku krajského soudu ze dne 20. dubna 2023.

26. Podle všeho se matka v listopadu 2023 dohodla se specializovaným zařízením na zprostředkování asistovaných styků stěžovatele s dětmi. Ze spisu rovněž vyplývá, že ačkoli stěžovatel nebyl účastníkem této dohody, dodržoval ji a v době mezi listopadem 2023 a březnem 2024 (kdy centrum ukončilo spolupráci) se několik asistovaných styků uskutečnilo.

27. Obvodní soud pro Prahu 6 (dále jen „obvodní soud“) převzal dne 31. srpna 2023 opatrovnícký spis na základě rozhodnutí městského soudu o změně místní příslušnosti a dne 6. prosince 2023, po opakovaných příkazech matce, aby umožnila styk nezletilých se stěžovatelem, nařídil výkon rozhodnutí ze dne 20. dubna 2023 upravujícího styk stěžovatele s dětmi. Matce uložil několik pokut za 11 neuskutečněných styků v době mezi červnem a listopadem 2023 s tím, že se matčina tvrzení o stěžovatelově nevhodném chování vůči nezletilým neprokázala. Zároveň zamítl stěžovatelův návrh na svěření dcer do jeho výlučné péče s tím, že relevantní okolnosti zůstaly od rozhodnutí ve věci péče ze dne 20. dubna 2023 beze změny a změna jejich bydliště by byla nepochybně v rozporu s jejich nejlepším zájmem. Z toho důvodu vyhověl matčině návrhu, aby soud nahradil souhlas druhého rodiče se změnou bydliště a školského zařízení z důvodu, že stěžovatel souhlas neudělil (viz § 11 výše).

28. Městský soud v Praze dne 21. května 2024 zamítl návrh otce na rozšíření jeho styku s dětmi a z převážné části potvrdil rozhodnutí obvodního soudu ze dne 6. prosince 2023 s tím, že snížil počet neuskutečněných styků, za jejichž nerealizaci byla matka pokutována.

29. Dne 29. července 2024 byl obvodní soud informován, že znalec jmenovaný k vyšetření stěžovatele neshledal, že byl stěžovatel trpěl jakýmkoli známkami deviace. Obvodní soud ještě téhož dne s přihlédnutím k tomu, že nezletilé vyjádřily přání trávit se stěžovatelem čas, vydal usnesení o odnětí nezletilých z péče matky a předání nezletilých stěžovateli ke styku. Následně se styky stěžovatele s nezletilými uskutečnily.

30. V rozsudku ze dne 24. září 2024 obvodní soud na základě znaleckých posudků rozhodl, že otec pro nezletilé nepředstavuje nebezpečí. Současně uložil matce pokuty za další nerealizaci 12 termínů styku stěžovatele a dcer za období prosinec 2023 až červenec 2024

a zamítl nové návrhy podané stěžovatelem i matkou na změnu úpravy styku stěžovatele s nezletilými. Výsledek návazného odvolacího řízení není znám.

31. Dne 20. února 2025 byla matka odsouzena za maření výkonu úředního rozhodnutí upravujícího styk stěžovatele s nezletilými, byl jí uložen podmíněný trest a nařízeno vyhledání psychologického poradenství.

RELEVANTNÍ PRÁVNÍ RÁMEC A PRAXE

I. ZÁKON Č. 89/2012 SB., OBČANSKÝ ZÁKONÍK

32. Podle § 858 občanského zákoníku (v tehdy účinném znění) zahrnuje rodičovská odpovědnost povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění.

33. Podle § 865 odst. 1 a § 876 odst. 1 náleží rodičovská odpovědnost stejně oběma rodičům a ti ji vykonávají ve vzájemné shodě.

34. Podle § 877 odst. 1 a 2 platí, že nedohodnou-li se rodiče v záležitosti, která je pro dítě významná zejména se zřetelem k jeho zájmu, rozhodne o takové záležitosti soud na návrh některého rodiče (toto řízení je upraveno v zákoně o zvláštních řízeních soudních). To platí i tehdy, vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o významné záležitosti dítěte druhého rodiče. Za významnou záležitost se považují zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky, určení místa bydliště a volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte.

II. ZÁKON Č. 99/1963 SB., OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD

35. Podle § 74 a 75 občanského soudního řádu může předseda senátu, na návrh účastníka, nařídit předběžné opatření, je-li třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků. O návrhu na předběžné opatření rozhodne předseda senátu bez slyšení účastníků a bezodkladně – nejpozději však do uplynutí 7 dnů poté, co byl návrh podán.

36. Podle § 102 může soud nařídit předběžné opatření, je-li třeba po zahájení řízení zatímně upravit poměry účastníků nebo je-li po zahájení řízení obava, že by výkon rozhodnutí v řízení posléze vydaného mohl být ohrožen.

III. ZÁKON Č. 292/2013 SB., O ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍCH SOUDNÍCH

37. Podle § 12 zákona o zvláštních řízeních soudních lze-li zahájit řízení i bez návrhu, lze nařídit bez návrhu i předběžné opatření.

38. Speciální předběžné opatření dle § 452 se vztahuje na situace, kdy i) nezletilé dítě je ohroženo nedostatkem řádné péče, nebo ii) život dítěte, jeho normální vývoj nebo jiný důležitý zájem je vážně ohrožen nebo narušen. Při rozhodování o předběžném opatření o zatímní úpravě poměrů dítěte je zájem dítěte předním hlediskem, které může převážit i nad zájmem na zachování rodinných vztahů.

39. Podle § 454 může soud takové předběžné opatření nařídit pouze na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Soud je povinen rozhodnout bezodkladně, nejpozději do 24 hodin od podání návrhu.

40. Ve věcech péče soudu o nezletilé je podle § 471 odst. 2 třeba, aby soud rozhodoval s největším urychlením. Nejsou-li dány důvody zvláštního zřetele hodné, vydá soud rozhodnutí ve věci samé zpravidla do 6 měsíců od zahájení řízení; vydá-li soud rozhodnutí po uplynutí této lhůty, uvede v odůvodnění rozhodnutí skutečnosti, pro které nebylo možné tuto lhůtu dodržet.

IV. ROZHODOVACÍ PRAXE ČESKÉHO ÚSTAVNÍHO SOUDU

41. V usnesení sp. zn. I. ÚS 955/15 ze dne 14. března 2017 týkajícího se i) jednostranného rozhodnutí matky přestěhovat se s dítětem (svěřeným do střídavé péče) 200 km od jejich předchozího bydliště a ii) následného předběžného opatření, kterým jí byla přiznána výlučná péče a otcí byl přiznán styk s dítětem jednou za čtrnáct dní, Ústavní soud rozhodl, že v situaci, kdy rodič a dítě dříve sdíleli společnou domácnost, je obecně nepřijatelné (pokud neexistují velmi závažné důvody), aby byl jejich styk drasticky omezen na čtyři hodiny jednou za čtrnáct dní. Rozhodl, že ani vzdálenost bydliště rodičů není sama o sobě důvodem omezení styku. Připomněl, že jeden z rodičů nemůže bydliště dítěte změnit proti vůli druhého rodiče, a konstatoval, že takový rodič by neměl z takového protiprávního jednání profitovat a toto jednání je třeba zohlednit při rozhodování, komu dítě svěřit do péče a při rozhodování o rozsahu a podmínkách styku. Například k předávání dítěte ke styku by mělo zásadně docházet v místě původního bydliště dítěte.

42. V usnesení sp. zn. IV. ÚS 3332/17 ze dne 13. února 2018 Ústavní soud uvedl, že rozhodování o místě bydliště je součástí rodičovské odpovědnosti, která je sdílena oběma rodiči, a pokud o změně bydliště rozhodl pouze jeden rodič, druhý rodič by v důsledku takového jednání neměl nést neúměrné náklady. Zásadně proto nelze změnit místo bydliště dítěte proti vůli druhého rodiče, tím méně by pak měl být nepečující rodič v důsledku takové jednostranné změny na svém styku s nezletilým dítětem omezován. Ústavní soud však konstatoval, že i v takových případech by zasáhl pouze, bylo-li by to v nejlepším zájmu dítěte.

43. V usnesení sp. zn. III. ÚS 188/18 ze dne 3. dubna 2018 se Ústavní soud ztotožnil s rozhodnutím odvolacího soudu v tom, že nebylo nezbytné a v nejlepším zájmu dětí v projednávané věci nařídit předběžné opatření (navrhované otcem) zakazující matce přestěhování s nezletilým, který jí byl svěřen do výlučné péče. Ústavní soud podotkl, že matka se po skončení nájemní smlouvy přestěhovala ke svým rodičům a že otec může napadnout takové jednostranné rozhodnutí podáním návrhu podle příslušných ustanovení občanského zákoníku. Konstatoval též, že nejlepší zájem nezletilých by měly mít na paměti nejen soudy, ale také rodiče, jelikož jejich vzájemné neshody ohledně výchovných poměrů nezletilých dětí mohou ohrožovat jejich psychický vývoj.

44. Nálezem sp. zn. I. ÚS 3784/19 ze dne 1. června 2020 Ústavní soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, které nebylo podloženo provedenými důkazy, kdy tento vyšel ze skutečnosti, že není na místě respektovat jednostranné rozhodnutí matky o změně bydliště dětí, ale naopak poskytnout ochranu rodičovským právům otce a nezletilé děti svěřit do jeho výlučné péče. Odvolací soud tak nerespektoval celkový kontext okolností a zájem nezletilých dětí nebyl pro něj prioritním hlediskem.

45. Usnesením sp. zn. II. ÚS 765/21 ze dne 30. března 2021 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost matky podanou proti předběžnému opatření, jímž jí bylo na návrh otce nařízeno, aby navrátila nezletilého do jeho předchozího bydliště poté, kdy se s ním proti vůli otce jednostranně přestěhovala 150 km daleko.

46. Usnesením sp. zn. I. ÚS 2570/21 ze dne 11. ledna 2022 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost matky, jež sama rozhodla o přestěhování s dítětem a až poté podala soudu návrh na vydání předběžného opatření, jímž měl být vysloven souhlas s přestěhováním dítěte nahrazující chybějící souhlas otce. Odvolací soud tento návrh zamítl a nařídil matce navrátit nezletilou do jejího původního bydliště a školského zařízení. Ústavní soud přisvědčil argumentaci odvolacího soudu, který kladl matce k tíži, že bránila otci ve styku s nezletilou a nerespektovala práva otce i nezletilé. Ústavní soud přisvědčil závěrům odvolacího soudu, že zde existovala naléhavá potřeba navrhované zatímni úpravy právních poměrů účastníků spočívající v návratu nezletilé do jejího původního bydliště; v opačném případě hrozilo trvalé odcizení nezletilé od otce a takový stav není v jejím nejlepším zájmu. Konstatoval, že jelikož může rozhodování u okresního soudu ve věci samé (k návrhu matky na vyslovení souhlasu soudu s přestěhováním dětí za otce) trvat dlouho, nelze do té doby protiprávní jednání matky aprobovat. Ta jednostranně v neprospěch otce i nezletilé zneužila svoji rodičovskou odpovědnost, kdy o významné okolnosti týkající se dítěte rozhodla úplně sama.

47. V nálezu sp. zn. I. ÚS 3399/23 ze dne 28. února 2024 označil Ústavní soud jednostrannou změnu bydliště nezletilého dítěte matkou proti vůli otce za „vnitrostátní únos“. Za takové situace měly soudy povinnost – z úřední moci – zajistit efektivní ochranu základního práva na rodinný život stěžovatele i nezletilého, a to i v případě, že konkrétní návrhy na nařízení předběžného opatření, které formulovali účastníci řízení, považovaly za nedůvodné. Přímou ustanovení § 12 zákona o zvláštních řízeních soudních umožňuje opatrovnickým soudům nařídít bez návrhu i tzv. běžné předběžné opatření ve smyslu § 102 občanského soudního řádu, i kdyby nebyly splněny podmínky pro nařízení tzv. speciálního předběžného opatření podle § 452 zákona o zvláštních řízeních soudních. Ústavní soud také konstatoval, že odsunutí řešení problému do budoucna může být s ohledem na běh času přímo v rozporu se zájmem nezletilého.

V. ZÁVĚRY FORMULOVANÉ NA RODINNĚPRÁVNÍM SYMPOZIU ČESKÉ JUSTIČNÍ AKADEMIE K PROTIPRÁVNÍ ZMĚNĚ BYDLIŠTĚ NEZLETILÉHO JEDNÍM Z JEHO RODIČŮ

48. Rodinněprávní symposium uspořádané českou Justiční akademií, které se zabývalo protiprávní změnou bydliště nezletilého dítěte jedním z jeho rodičů a kterého se zúčastnilo mnoho soudců a odborníků, mělo za cíl najít vzorová řešení, která by splňovala požadavky moderního opatrovnického soudnictví. Relevantní pasáže závěrů dosažených na tomto sympoziu, revidovaných dne 25. října 2024, zní:

„Je primárně na rodiči, který hodlá změnit bydliště dítěte, aby tuto situaci projednal s druhým rodičem dítěte včas, dříve, než se odstěhuje; je přitom lhostejné, zda mu bylo dítě svěřeno do péče. V případě, že se s druhým rodičem nedohodne, je povinen podat návrh na určení bydliště soudu. Do doby rozhodnutí soudu není oprávněn bydliště dítěte změnit. (...)

Pokud jeden z rodičů změnil bydliště nezletilého dítěte, může rodič, který se změnou nesouhlasí, podat v přiměřené době návrh na nařízení předběžného opatření. Návrhem na nařízení předběžného opatření se může buď domáhat, aby mu soud zatímně nezletilé dítě svěřil do péče, to jen v případě, že neexistuje soudní rozhodnutí, kterým by mu již dříve nezletilé dítě bylo do péče svěřeno, nebo se může domáhat, aby soud druhému rodiči uložil povinnost vrátit dítěte do místa předchozího bydliště. (...)

Rodič, který jednostranně významně změnil bydliště nezletilého dítěte bez dohody s druhým rodičem nebo rozhodnutí soudu, se dopustí protiprávního jednání bez ohledu na to, zda mu bylo dítě svěřeno do péče. Automaticky to však neznamená, že by soud měl na návrh druhého rodiče či z úřední povinnosti obnovit dřívější stav. Vždy bude nutno posoudit důvody, které rodiče k protiprávní změně bydliště vedly, a primárně zohlednit zájem dítěte. K navrácení dítěte by mělo dojít zpravidla tehdy, pokud hrozí narušení vztahu dítěte a rodiče. Pokud k navrácení dítěte soud nepřistoupí, měl by i z úřední povinnosti zatímně upravit poměry dítěte s tím, že primárně by k předávání dítěte mělo docházet v místě jeho původního bydliště.“

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

49. Stěžovatel namítal, že rozhodnutím, jímž krajský soud po přestěhování matky s dětmi do jiného města přiznal matce výlučnou péči o ně a stěžovateli upravil styk v omezeném rozsahu, porušil stěžovatelovo právo na respektování rodinného života. Vycházel z článku 8 Úmluvy, který zní následovně:

„1. „Každý má právo na respektování svého (...) rodinného života ...

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu ... ochrany práv a svobod jiných.“

A. K přijatelnosti

50. K námitce stěžovatele, že krajský soud nekonal urychleně a s dostatečnou flexibilitou, vláda uvedla, že nevyčerpal dostupné prostředky nápravy, jelikož nevyužil preventivního prostředku nápravy dle ustanovení § 174a zákona o soudech a soudcích ani kompenzačního prostředku nápravy poskytovaného zákonem o odpovědnosti státu za škodu. V této souvislosti odkázala na rozsudek Soudu ve věci *Drenk proti České republice* (č. 1071/12, rozsudek ze dne 4. září 2014, § 69–70). Konstatovala, že stěžovatel podal pouze dvě žádosti o prioritní projednání věci (viz § 18 výše), ale vymezila se proti stěžovatelově argumentaci vůči Soudu s tím, že žádná z nich nemohla dle jejího názoru představovat návrh dle zákona o soudech a soudcích.

51. Stěžovatel namítal, že jeho žádosti měly být posouzeny jako návrhy dle § 174a zákona o soudech a soudcích dle svého obsahu. Dále tvrdil, že kompenzační prostředek nápravy byl neúčinný, neboť nebyl způsobilý jakkoli pozitivně ovlivnit jeho rodinný život nebo mu poskytnout adekvátní nápravu.

52. Soud konstatuje, že v relevantní části stížnosti stěžovatel namítá na poli článku 8 Úmluvy, že rozhodnutí krajského soudu aprobovalo protiprávní jednání matky a pominulo stěžovatelova rodičovská práva. Dále tvrdil s odkazem na rozsudek Soudu ve věci *Koudelka proti České republice*, (č. 1633/05, rozsudek ze dne 20. července 2006, § 68), že krajský soud nejednal s dostatečnou flexibilitou, jelikož umožnil pokračování protiprávního stavu po dobu osmi měsíců a poté založil své rozhodnutí na skutečnosti, že se děti v mezidobí na nové prostředí adaptovaly.

53. S ohledem na znění stěžovatelovy stížnostní námitky a navzdory argumentům předneseným v pozdějších vyjádřeních Soud neshledává, že by délka řízení před krajským soudem představovala jádro této stížnosti, ani že by bylo možné stěžovateli vytýkat nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy týkajících se námitek proti délce řízení na poli článku 6 Úmluvy (viz *Drenk proti České republice*, cit. výše).

54. Soud se proto domnívá, že prostředky nápravy zmiňované vládou nesouvisejí s podstatou věci, a její námitky v tomto ohledu je proto třeba odmítnout.

B. K odůvodněnosti

1. Tvrzení účastníků řízení

55. Stěžovatel tvrdil, že zásah do jeho práv zaručených článkem 8 Úmluvy nebyl v souladu s vnitrostátním právem a odporoval relevantní ustálené judikatuře. V tomto ohledu namítal, že judikatura Ústavního soudu, z níž vycházela vláda (viz § 42–44 výše), není přiléhavá, jelikož jeho děti nebyly před přestěhováním svěřeny do výlučné péče matky

a netrpěly zdravotními problémy. Namísto toho vycházel z usnesení Ústavního soudu ze dne 14. března 2017 (viz § 41 výše), jež mělo být dle jeho tvrzení klíčovým rozhodnutím v obdobných věcech. Z usnesení Ústavního soudu ze dne 30. března 2021 a 28. února 2024 (viz § 45 a 47) dovozoval, a to za okolností obdobných jeho věci, že obecné soudy měly možnost z moci úřední vydat předběžné opatření a nařídít jim rodiči vrácení dětí do jeho původního bydliště. Jelikož soudy v jeho věci nevyvinuly žádné úsilí k nápravě protiprávního stavu způsobeného jednostranným rozhodnutím matky o přemístění dětí, a navíc zamítly jeho návrhy na vydání předběžných opatření, nesledovaly tím podle něj žádný legitimní cíl ani neupřednostnily nejlepší zájem dětí, a proto nedosáhly spravedlivé rovnováhy mezi dotčenými zájmy.

56. S odvoláním na judikaturu Ústavního soudu, podle níž jsou soudy povinny při posuzování nejlepšího zájmu dítěte řádně zjistit (pokud možno přímo) názor dítěte, stěžovatel dále namítal, že v projednávané věci soudy takové zjištění neučinily. Kritizoval zejména fakt, že při rozhodování o jeho návrhu na vydání předběžného opatření se městský soud obrátil pouze na kolizního opatrovníka (viz § 14 výše), aniž by děti vyslechl přímo. Dále namítal, že soudy se s dětmi přímo nespojily a nepřihlédly k jejich skutečným názorům na uspořádání péče, které byly (navzdory svému nízkému věku) schopny vyjádřit. V důsledku toho krajský soud dospěl k nesprávnému závěru, že děti dávají přednost soužití s matkou. Podle názoru stěžovatele tak soudy porušily právo dětí na to být vyslechnuty soudem přímo.

57. Stěžovatel rovněž zdůraznil, že podle závěrů vnitrostátních soudů měl se svými dcerami velmi dobré vztahy a nebyly zjištěny žádné nedostatky v jeho schopnostech péče či rodičovské výchovy. Podle jeho názoru proto mělo být upřednostněno přiznání výlučné péče jemu, jelikož matka jednala protiprávně (v této souvislosti odkázal na usnesení Ústavního soudu citované v § 41 výše). Místo toho, aby soudy napravily svévolné rozhodnutí matky o přemístění dětí a nařídily jí jejich vrácení do místa jejich bydliště – a to v souladu s cílem chránit stabilní prostředí dětí –, dopustily, aby o výsledku věci rozhodlo pouhé faktické plynutí času. Takový přístup nelze považovat za přiměřený.

58. Vláda na úvod poznamenala, že vnitrostátní soudy rozhodovaly za situace, kdy probíhalo rozvodové řízení stěžovatele, komunikace stěžovatele s matkou dcer byla zatížena značnou nedůvěrou a původní domluva na střídavé péči (viz § 5 výše) přestala fungovat.

59. Vláda připustila, že svěřením dcer do výlučné péče matky zasáhl rozsudek krajského soudu ze dne 20. dubna 2023 do práv stěžovatele dle článku 8 Úmluvy. Uvedla však, že rozsudek i) vycházel z občanského zákoníku i z relevantní vnitrostátní judikatury, ii) sledoval legitimní cíl spočívající v ochraně zájmů nezletilých a iii) našel spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými zájmy. Zdůraznila, že krajský soud byl nejlépe schopen posoudit celkovou rodinnou situaci a dbal na to, aby pro nezletilé bylo nalezeno nejvhodnější a nejméně narušující opatření, jež by chránilo jejich emocionální a psychickou stabilitu. Navíc podrobně zdůvodnil, proč i přesto, že matka se přestěhovala s dětmi do Prahy z vlastního rozhodnutí bez souhlasu otce, bylo na místě upřednostnit zájem nezletilých na bezpečném a stabilním výchovném prostředí, ve kterém se jim líbí, a proč již uspořádání v podobě střídavé péče (jež by vyžadovalo každý týden je vytrhávat z domova v Praze a zatěžovat je náročným cestováním a docházením do dvou školských zařízení) nadále neodpovídá jejich nejlepšímu zájmu. Tímto přístupem rovněž zohlednil názor nezletilých, jenž byl s ohledem na jejich útlý věk zjišťován prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Podle přesvědčení vlády byl rozsudek krajského soudu náležitě a dostatečně odůvodněn.

60. Vláda dále tvrdila, že v řízeních jak o předběžných opatřeních, tak ve věci samé byl předním hlediskem příslušných soudů při vyvažování dotčených zájmů stran nejlepší zájem dětí. Kladný vztah dcer ke stěžovateli a jejich přání se s ním nadále vídat zohlednily soudy v konečném rozhodnutí o úpravě styku stěžovatele s dcerami, jenž cílil na zachování a další

rozvíjení rodinných vztahů. V této souvislosti vláda uvedla, že po skončení opatrovnického řízení příslušné soudy přijaly adekvátní opatření pro výkon stěžovatelových stykových práv.

61. Dále vláda tvrdila, že opatrovnické řízení bylo vedeno s potřebnou pečlivostí a stěžovatel byl náležitě zapojen do rozhodování: v řízení byl zastoupen svou právní zástupkyní, osobně se účastnil soudních jednání a mohl se k věci vyjádřit ústně i písemně, a současně mohl předkládat návrhy a opravné prostředky, což činil.

62. Nakonec se vymezila proti stěžovatelu tvrzení (viz § 55 výše), že ve věcech jednostranného přemístění dětí jedním z rodičů vnitrostátní soudy obvykle nařizují předběžné opatření z moci úřední. Ve vztahu k tvrzení stěžovatele obsaženému v jeho doplňujících vyjádřeních o tom, že jeho právo na respektování rodinného života bylo porušeno nekonáním soudů, pokud šlo o nařízení předběžné opatření a přímé vyslechnutí dětí, vláda poukázala dále na to, že předmětné argumenty nebyly vzneseny ani v rámci vnitrostátního řízení, ani ve stížnosti podané stěžovatelem k Soudu.

2. Hodnocení Soudu

63. Účastníci nerozporují, že rozhodnutí, kterým byla stěžovateli odepřena péče o děti a přiznáno pouze omezené právo na styk, představovalo zásah do jeho práva na respektování rodinného života zaručeného čl. 8 odst. 1 Úmluvy. S ohledem na judikaturu k dané oblasti práva neshledává Soud žádný důvod rozhodnout odlišně. Předmětné rozhodnutí totiž skutečně omezilo stěžovatele v možnosti trávit čas ve společnosti dcer, přičemž společné trávení času rodiče a dítěte představuje základní prvek rodinného života chráněný článkem 8 (viz např. *Iosub Caras proti Rumunsku*, č. 7198/04, rozsudek ze dne 27. července 2006, § 29–30; *Adžić proti Chorvatsku* (č. 2), č. 19601/16, rozsudek ze dne 2. května 2019, § 79).

64. Soud opakuje, že ačkoli je účelem článku 8 v zásadě ochrana jednotlivce před svévolnými zásahy ze strany veřejné moci, státu neukládá pouze povinnost zdržet se takových zásahů. Vedle tohoto primárně negativního závazku mohou existovat i pozitivní povinnosti, které jsou spojeny s účinným respektováním soukromého a rodinného života. Tyto povinnosti mohou zahrnovat přijetí opatření, která mají zajistit respektování soukromého a rodinného života i v oblasti vzájemných vztahů mezi jednotlivci. Hranice mezi pozitivními a negativními povinnostmi státu podle článku 8 nelze přesně definovat. Platné zásady jsou nicméně podobné. V obou případech je zejména třeba brát ohled na spravedlivou rovnováhu, kterou je třeba nalézt mezi soupeřícími zájmy (viz *S. H. a ostatní proti Rakousku*, č. 57813/00, rozsudek velkého senátu ze dne 3. listopadu 2011, § 87).

65. V projednávané věci Soud nepovažuje za nutné rozhodnout, zda by bylo vhodnější posuzovat tuto věc jako věc pozitivního, nebo negativního závazku, neboť se domnívá, že jádrem sporu je zde spravedlivá rovnováha mezi dotčenými protichůdnými zájmy.

66. Při zodpovězení této otázky musí Soud zhodnotit, zda s ohledem na věc jako celek byly důvody uvedené na podporu napadeného rozhodnutí relevantní a dostatečné a zda vnitrostátní soudy přijaly v reakci na chování matky dětí a k zajištění stykových práv stěžovatele všechna opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat, (viz obdobně *A. T. proti Itálii*, č. 40910/19, rozsudek ze dne 24. června 2021, § 78 a 82). Nepochybně má však vždy rozhodující význam úvaha, co je v nejlepším zájmu daného dítěte. Kromě toho je třeba mít na paměti, že vnitrostátní orgány mají výhodu přímého kontaktu se všemi dotčenými osobami. Z těchto úvah vyplývá, že úkolem Soudu není nahrazovat vnitrostátní orgány při výkonu jejich odpovědnosti v otázkách péče o děti a styku s nimi, ale spíše přezkoumávat ve světle Úmluvy rozhodnutí přijatá těmito orgány při výkonu jejich posuzovací pravomoci (viz např. *Sahin proti Německu*, č. 30943/96, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 64; *Z. J. proti Litvě*, č. 60092/12, rozsudek ze dne 29. dubna 2014, § 96).

67. Za tímto účelem musí Soud zjišťovat, zda vnitrostátní soudy provedly důkladné zkoumání komplexní rodinné situace a celé řady faktorů, jež jsou především povahy faktické, emoční, psychologické, materiální a zdravotní, a učinily vyvážené a přiměřené posouzení dotčených zájmů každé osoby, se setrvalou snahou o nalezení řešení, jež bude pro dítě nejlepší (viz *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, č. 41615/07, rozsudek velkého senátu ze dne 6. července 2010 § 139; *Petrov a X proti Rusku*, č. 23608/16, rozsudek ze dne 23. října 2018, § 98; *Giannakopoulos proti Řecku*, č. 20503/20, rozsudek ze dne 3. prosince 2024, § 51).

68. Prostor pro uvážení, který je třeba přiznat příslušným vnitrostátním orgánům, se bude lišit podle povahy otázek a důležitosti dotčených zájmů. Soud tedy uznal, že orgány mají při rozhodování o opatrovnictví široký prostor pro uvážení. Je však třeba přísněji kontrolovat veškerá další omezení, například omezení práva rodičů na styk s dítětem, a veškeré právní záruky, jejichž cílem je zajistit účinnou ochranu práva rodičů a dětí na respektování jejich rodinného života. Takováto další omezení s sebou nesou nebezpečí, že rodinné vztahy mezi malým dítětem a jedním nebo oběma rodiči budou účinně omezeny (viz *Sahin proti Německu*, cit. výše, § 65).

69. Pokud jde o projednávanou věc, Soud konstatuje, stěžovatel a matka dětí se při ukončení společného soužití v dubnu 2021 (viz § 5 výše) dohodli na střídavé péči. V následném rozvodovém řízení však matka požádala o přiznání výlučné péče a od ledna 2022 přestala výše uvedenou dohodu dodržovat (ačkoli dále stěžovateli pravidelný kontakt s dětmi umožňovala – viz § 7 výše). Třebaže byl stěžovatelův návrh na vydání předběžného opatření, kterým se domáhal nařízení střídavé péče, nejprve zamítnut, později mu soud prvního stupně v řízení ve věci samé vyhověl (viz § 8 a 9 výše). Ovšem matka se ještě před projednáním svého odvolání proti tomuto rozsudku přestěhovala s dětmi do Prahy – 200 km od jejich původního bydliště v Brně – a zapsala je tam do školy, a to bez stěžovatelova vědomí či souhlasu. Přestěhováním nejenže výrazně ztížila stěžovatelův styk s dětmi, ale rovněž porušila vnitrostátní právo. Podle občanského zákoníku je totiž právo rozhodovat o bydlišti dítěte součástí rodičovské odpovědnosti, kterou oba rodiče sdílí. V případě neshody může jeden z rodičů navrhnout, aby o takové věci rozhodl soud (viz § 32–34 výše a nálezy Ústavního soudu citované v § 47 výše, v němž bylo jednostranné přestěhování označeno za „vnitrostátní únos“). Nelze přehlédnout, že v projednávané věci matka namísto toho, aby předem požádala soud o určení místa bydliště dětí, podala návrh na vydání soudního rozhodnutí nahrazující souhlas stěžovatele se změnou místa bydliště dětí až *ex post* (viz § 11 výše).

70. Soud konstatuje, že za těchto okolností bylo možné od státních orgánů očekávat, že přijmou opatření k urovnání protichůdných zájmů stran, s přihlédnutím k prvořadému zájmu dětí (viz obecně *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, cit. výše, § 135; *Z. proti Polsku*, č. 34694/06, rozsudek ze dne 20. dubna 2010, § 75). Konkrétně se od nich dalo očekávat využití všech prostředků, jež byly za daných okolností přiměřené, aby zabránily narušení vazeb a osobních vztahů mezi stěžovatelem a jeho dětmi, a to včetně případného obnovení *statu quo*, který existoval před protiprávním přemístěním dětí, a to alespoň do právní moci rozhodnutí o úpravě péče (viz obdobně *X. proti Lotyšsku*, č. 27853/09, rozsudek velkého senátu ze dne 26. listopadu 2013, § 97; *Michnea proti Rumunsku*, č. 10395/19, rozsudek ze dne 7. července 2020, § 37).

71. Soud podotýká, že stěžovatel navrhl soudům nařízení předběžných opatření, která by zajistila návrat dětí do jejich předchozího místa bydliště a svěřila mu je do péče (viz § 13 a 16 výše). Tímto postupem dal soudům dostatečnou příležitost napravit situaci, která vznikla v důsledku protiprávního jednání matky a která působila újmu jak jemu, tak i nezletilým. Stěžovatel tvrdil, že soudy měly v reakci na chování matky nařídit předběžné opatření i bez návrhu (viz § 55 výše); vláda tento argument rozporovala (viz § 62 výše). Soud nepovažuje za nezbytné se touto otázkou zabývat, jelikož závisí na výkladu vnitrostátního práva.

72. Stěžovatelův návrh na vydání předběžného opatření byl nicméně zamítnut prvostupňovým soudem v zásadě z důvodu, že děti nebyly vystaveny natolik závažnému ohrožení svých poměrů, které by takový zásah vyžadovalo (viz § 15 a 16 výše). Soud tento závěr opřel o odůvodnění rozhodnutí krajského soudu ze dne 14. června 2022 (viz § 8 výše), podle nějž měl stěžovatel k dětem i nadále přístup a péče o ně byla odpovědností matky. Podle názoru Soudu však takovou argumentaci nelze považovat za účinné posouzení nejlepšího zájmu dětí, ale spíše za pouhý popis situace nastolené v konkrétní době (viz obdobně *Cristian Cătălin Ungureanu proti Rumunsku*, č. 6221/14, rozsudek ze dne 4. září 2018, § 32). Soud dále konstatuje, že nebyl brán zřetel na skutečnost, že k podstatné změně situace došlo v důsledku protiprávního přemístění dětí, kvůli němuž byl přerušen jejich pravidelný kontakt se stěžovatelem, ani na skutečnost, že v předmětné době nebylo vydáno žádné vykonatelné rozhodnutí upravující péči o nezletilé. Rovněž v odůvodnění chyběla zmínka o matčině jednání či snaha objasnit důvody jejího přestěhování. Odvolací soud sice uznal, že matka jednala protiprávně, a bral v úvahu nejlepší zájem dětí (viz § 17 výše), avšak stejně jako soud prvního stupně ponechal vyřešení této otázky na meritorním rozhodnutí, čímž opominul zásadní význam času v případech týkajících se dětí. Soud konstatuje, že tímto způsobem bylo řešení situace odloženo na pozdější dobu, což je postup, který již v minulosti kritizoval Ústavní soud (viz § 46–47 výše).

73. Soud v této souvislosti připomíná, že podle jeho ustálené judikatury účinné respektování rodinného života vyžaduje, aby budoucí vztahy mezi rodičem a dítětem byly určovány výhradně ve světle všech relevantních úvah, a nikoliv pouhým plynutím času (viz mj. *Strand Lobben a ostatní proti Norsku*, č. 37283/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 212). Řízení týkající se rozvržení péče mezi rodiče – včetně výkonu pravomocného rozhodnutí – vyžadují urychlené projednání, neboť plynutí času může mít pro vztahy mezi dítětem a nerezidentním rodičem nenapravitelné důsledky (viz *M. A. proti Rakousku*, č. 4097/13, rozsudek ze dne 15. ledna 2015, § 109). Stejně tak je třeba návrhy na předběžná opatření k zajištění péče vzhledem k jejich povaze a účelu zpravidla posuzovat s určitou mírou priority, pokud neexistují konkrétní důvody, které by tomu bránily (viz *Bevacqua a S. proti Bulharsku*, č. 71127/01, rozsudek ze dne 12. června 2008, § 68).

74. V projednávané věci je Soud toho názoru, že zamítnutí stěžovatelových návrhů na vydání předběžného opatření vnitrostátními soudy při neexistenci rozhodnutí, jež by stěžovateli přiznávalo vykonatelná styková práva, nezbytně vedlo plynutím času k zakonzervování stavu protiprávně nastoleného matkou; tím se možnost, aby se stěžovatel domohl výlučné nebo střídavé péče o děti, stala pouze teoretickou. Navíc zmíněný sled událostí mohl posílit u matky pocit beztrestnosti a ta později nadále bránila stěžovateli ve styku s jeho dcerami tím, že ho zjevně bez jakéhokoli opodstatnění obvinila z nevhodného chování vůči jedné z nich (viz § 20 a 25 výše).

75. Soud konstatuje, že v projednávané věci (navzdory výše uvedenému riziku) probíhalo odvolací řízení v opatrovnickém řízení standardně a že jediné zákonné ustanovení umožňující urychlit řízení – § 471 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních (viz § 40 výše) – nebylo aplikováno. Následné rozhodnutí ze dne 20. dubna 2023, kterým byl přístup stěžovatele k jeho dcerám omezen na každý druhý víkend a na část školních prázdnin, vycházelo z velké části ze skutečnosti, že se okolnosti od rozhodnutí soudu prvního stupně o střídavé péči podstatně změnil, jelikož se děti přizpůsobily svému novému prostředí (kde žily již osm měsíců). Krajský soud dospěl k závěru, že i když byli oba rodiče zjevně schopni se o děti starat, vzdálenost mezi jejich bydlišti střídavou péčí vylučovala, protože by pro děti znamenala náročné každotýdenní dojíždění a docházku do dvou různých školských zařízení (viz § 23 výše).

76. Ačkoli lze důvody, které krajský soud uvedl na podporu svého rozhodnutí, považovat za relevantní, Soud není přesvědčen, že jsou zároveň dostatečné. Nejprve upozorňuje

na to, že vnitrostátní soudy náležitě nezohlednily důvody, které vedly k podstatné změně okolností, ani neúspěšné snahy stěžovatele této změně zabránit. Zadruhé, z rozhodnutí není patrné, že by soud vzal v úvahu skutečnost, že protiprávní přemístění dětí by nemělo být k prospěchu rodiči, který je za něj zodpovědný, ani že by takové nerespektování práv druhého rodiče mělo mít vliv na rozhodnutí o péči a úpravě styku (viz § 41 výše). Ačkoli se zdálo, že krajský soud hodlá jednání matky postihnout, pouze ji zavázal, aby po uskutečnění styku dcer se stěžovatelem zajistila zpáteční cestu dětí z místa stěžovatelova bydliště a uhradila její náklady (viz § 23 výše *in fine*). V neposlední řadě nebyl zohledněn prokazatelný stěžovatelův zájem o udržení řádného a trvalého vztahu s dětmi ani jeho úsilí v tomto směru vynaložené (viz § 26 výše).

77. Soud tedy dochází k závěru, že rozhodnutí ze dne 6. prosince 2023 o matčině návrhu na vydání soudního rozhodnutí nahrazujícího souhlas otce se změnou bydliště a školských zařízení dětí (viz § 27 výše) – tedy rozhodnutí, kterého měl stěžovatel vyčkat (viz § 17 výše *in fine*) – jednání matky fakticky legitimizovalo. Skutečnost, že jí byla později uložena pokuta a bylo proti ní zahájeno trestní stíhání za nerespektování stěžovatelových stykových práv (viz § 23, 30–31), nastala příliš pozdě na to, aby mohla nahradit nedostatek včasných opatření proti ní.

78. Ve světle výše uvedeného Soud uzavírá, že vnitrostátní soudy nedokázaly zajistit spravedlivou rovnováhu mezi zájmy všech stran v řízení.

79. Proto došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

II. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

80. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

81. Stěžovatel požadoval částku 35 000 € za nemajetkovou újmu. V této souvislosti zdůraznil závažnost porušení svých práv a dlouhodobé důsledky z něj plynoucí.

82. Vláda měla za to, že částka je vysoce přemrštěná s přihlédnutím k tomu, že stěžovatel udržoval styk s dcerami osobně i online.

83. Soud dochází k závěru, že stěžovatel utrpěl nemajetkovou újmu, již nestačí nahradit pouhým shledáním porušení. Na základě zásad spravedlnosti Soud stěžovateli přiznává na úhradu nemajetkové újmy částku 12 000 € navýšenou o případnou daň.

B. Náklady řízení

84. Stěžovatel rovněž požadoval náhradu nákladů vnitrostátního řízení ve výši 9 706 € a nákladů řízení před Soudem ve výši 2 798 €. Předložil advokáty vystavené faktury s výčtem účtovaných položek, z nichž plyne, že advokátka zastupující jej před Soudem je plátcem DPH.

85. Vláda namítla, že projednávaná stížnost se týkala pouze období od 28. srpna 2022 – kdy matka dětí informovala stěžovatele o přemístění – do rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 17. října 2023. Veškeré náklady vzniklé před tímto obdobím a po něm a veškeré nedatované faktury by proto neměly být považovány za relevantní.

86. Podle judikatury Soudu má stěžovatel právo na náhradu nákladů řízení jen tehdy, je-li prokázáno, že tyto náklady byly skutečně a nutně vynaloženy a že jsou co do výše přiměřené. V projednávané věci Soud považuje s ohledem na dokumenty, které má k dispozici,

a na výše uvedená kritéria za přiměřené přiznat stěžovateli náhradu nákladů vnitrostátního řízení ve výši 3 000 € a nákladů řízení před Soudem ve výši 2 798 € a případnou částku daně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy;
3. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle čl. 44 odst. 2 Úmluvy:
 - i) částku 12 000 € (dvanáct tisíc eur) a případnou částku daně jako náhradu nemajetkové újmy;
 - ii) částku 5 798 € (pět tisíc sedm set devadesát osm eur) a dále případnou částku daně, kterou může být stěžovatel povinen zaplatit, jako náhradu nákladů řízení;
 - které se převedou na české koruny podle kursu platného ke dni zaplacení;
 - b) že od uplynutí výše uvedených tří měsíců až do zaplacení budou stanovené částky navyšovány o prostý úrok se sazbou ve výši marginální zápůjční sazby Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšenou o tři procentní body;
4. *zamítá v ostatním* návrh stěžovatele na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a sděleno písemně dne 9. dubna 2026 v souladu s čl. 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Victor Soloveytechik
tajemník

Andreas Zünd
předseda